

Jan Górak

Symposium "Organizacja muzeów etnograficznych na wolnym powietrzu - zasady i metody" w Bukareszcie

---

Ochrona Zabytków 20/2 (77), 54-56

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SYMPOZJUM „ORGANIZACJA MUZEÓW ETNOGRAFICZNYCH NA WOLNYM POWIETRZU – ZASADY I METODY” W BUKARESZCIE

W dniach 7–15 września 1966 r. odbyło się w Bukareszcie międzynarodowe sympozjum „Organizacja muzeów etnograficznych na wolnym powietrzu — zasady i metody”, zorganizowane przez Państwowy Komitet d/s Kultury i Sztuki, Akademię Socjalistycznej Republiki Rumunii i Rumuński Komitet Narodowy d/s ICOM-u. W sympozjum, oprócz licznie reprezentowanych wszystkich rumuńskich instytucji interesujących się problematyką „skansenowska”, wzięli udział przedstawiciele krajów europejskich: Albanii, Belgii, Bułgarii, Czechosłowacji, Danii, Finlandii, Francji, Grecji, Holandii, Jugosławii, NRD, NRF, Norwegii, Polski, Szwajcarii, Turcji, Węgier, Włoch i Związku Radzieckiego oraz spoza Europy: Brazylii, Chin, Nigerii, Wietnamu i Zjednoczonej Republiki Arabskiej. Pierwsze trzy dni były poświęcone obradom i dyskusji, odbywanym w b. pałacu królewskim (obecnym muzeum narodowym) w Bukareszcie, pozostałe — zapoznaniu uczestników sympozjum z istniejącymi w Rumunii muzeami w plenerze.

Po przemówieniach wstępnych dra Mihai Băcescu — przewodniczącego Rady Muzeów Państwowego Komitetu d/s Kultury i Sztuki, prof. George Oprescu — przewodniczącego Rumuńskiego Komitetu Narodowego d/s ICOM-u, Ion Moraru — wiceprzewodniczącego Państwowego Komitetu d/s Kultury i Sztuki, Hugues'a de Varine-Bohan — dyrektora ICOM-u i prof. K. C. Peeters'a — przewodniczącego Międzynarodowego Towarzystwa Etnografii i Folkloru zostały wygłoszone następujące referaty naukowe:

Nicolane Ungureanu: *Muzea etnograficzne pod otwartym niebem jako oryginalne sposoby przedstawiania kultury ludowej.*

Dr Florea Bobu Florescu, Boris Zderciuc, dr Romulus Vulcănescu: *Badania naukowe jako podstawa organizacji muzeum etnograficznego pod otwartym niebem oraz: Kryteria identyfikacji i selekcji obiektów o znaczeniu muzealnym.*

Georgeta Stoica i Toncred Bănăţeanu: *Zestawienie kolekcji eksponatów i organizacja kompleksów muzealnych o trwałej ekspozycji.*

Boris Zderciuc, dr Ion Vlăduţiu i Paul Petrescu: *Niektóre zagadnienia związane z metodami i techniką przenoszenia obiektów do muzeum.*

Gheorghe Focşa: *Bukareszteńskie muzeum wsi — koncepcja, profil, treść.*

Dr Cornel Irimie: *Muzeum w Dumbrava Sibiului — ilustracja i historia techniki ludowej w Rumunii.*

Valeriu Butură: *Muzeum Etnograficzne Transylwanii w Cluj — oddział pod otwartym niebem w parku Hoia.*

Prof. K. C. Peeters: *Muzea etnograficzne pod otwartym niebem w Belgii.*

W. I. Korczagina: *Metody i technika organizacji muzeów pod otwartym niebem w Związku Radzieckim.*

Po referatach wywiązała się ożywiona dyskusja, w której zabierało głos 37 dyskutantów ze wszystkich krajów reprezentowanych na sympozjum. Dyskutanci ustosunkowali się do treści wygłoszonych referatów, przede wszystkim jednak scharakteryzowali osiągnięcia w zakresie organizacji muzeów w plenerze i ochrony zabytków architektury i techniki ludowej w swoich krajach. Wszyscy dosłownie mówcy zwracali uwagę na wyjątkowo cenne wartości historyczne, techniczne, naukowe i artystyczne architektury i techniki ludowej, na szybkie zanikanie tych zabytków i apelowali o niezwłoczne podjęcie akcji zabezpieczania i ochrony zabytków najcenniejszych, przede wszystkim przez organizowanie muzeów typu skansenowskiego.

Pozostały tydzień poświęcono zwiedzaniu istniejących w Rumunii muzeów na wolnym powietrzu, gdzie uczestnicy sympozjum mieli możliwość zapoznać się z organizacją tych muzeów, badaniami terenowymi, metodami przenoszenia obiektów i ich konserwacją oraz sposobami ekspozycji. Zwiedzono: Muzeum Wsi w Bukareszcie, Muzeum Winiarstwa i Ogrodnictwa w Golești, Muzeum Brukenthala w Sibiu i jego Oddział — Muzeum Techniki Ludowej w Dumbrava Sibiului, Muzeum Etnograficzne Transylwanii w Cluj i jego oddział pod otwartym niebem w parku Hoia pod Cluj, Muzeum twierdzy Bran i jego oddział pod otwartym niebem oraz czynne urządzenia techniki ludowej (folusze) we wsi Gura Riului i warsztaty tkackie we wsi Tilișca. W każdym ze zwiedzanych muzeów urządzano ponadto występy miejscowych zespołów ludowych pieśni i tańca, dając w ten sposób żywe pokazy miejscowego folkloru i strojów ludowych.

Z wielkim uznaniem należy podkreślić świetną organizację sympozjum, podział delegatów na grupy językowe (angielska, francuska, niemiecka, rosyjska i rumuńska), w których bezpośrednio przekazywano wygłaszane referaty i głosy dyskusyjne, jak również oprowadzanie po muzeach. Wszystkim uczestnikom sympozjum doręczono przed rozpoczęciem obrad drukowane teksty referatów naukowych, a bezpośrednio po zakończeniu sympozjum — również drukowane teksty głosów w dyskusji.

Sympozjum „Organizacja muzeów etnograficznych na wolnym powietrzu — zasady i metody” było pierwszym bodaj w skali międzynarodowej przeglądem stanu istniejących oraz organizowanych muzeów typu skansenowskiego w Europie. Uczestnicy sympozjum mieli możliwość zapoznania się z dorobkiem i poczynaniami w tej dziedzinie wszystkich niemal krajów europejskich, a w bezpośrednich kontaktach poszczególnych delegacji mogli wymienić poglądy i skonfrontować metody stosowane u siebie.

Trzeba stwierdzić, że organizując u siebie sympozjum Rumuni zaimponowali wszystkim delegacjom dotychczasowym swoim dorobkiem w dziedzinie ochrony zabytków architektury i techniki ludowej, rozmachem działania, aktywnością i organizacją. Należy tu nadto podkreślić, że oprócz wymienionych istnieją w Rumunii również mniejsze muzea pod otwartym niebem, np. muzeum w Negrești, organizuje się zaś muzeum rybackie w Tulcei oraz etnograficzne muzea pod otwartym niebem Mołdawii, Oltenii i Banatu — wzorowane na oddziale na wolnym powietrzu w muzeum Cluj, muzeum gospodarstwa wiejskiego, muzeum architektury regionu Vilcene i Gorj i in. Niezależnie od tych przedsięwzięć w wielu wsiach Rumunii organizowane są domy względnie zagrody — muzea, których zadaniem jest zachowanie i ochrona tradycyjnych ludowych form życia mieszkańców odnośnych regionów np. Păulești-Maramureș, Dragus-Făgăraș, Ticleni-Gorj, Ciuta-Banat itd. Przewiduje się zacho-

wanie w ten sposób około 300 domów lub zagród. Jeśli wziąć pod uwagę, że do 1944 r. istniały w Rumunii zaledwie dwa muzea pod otwartym niebem (Bukareszt i Cluj w organizacji) i porównać je z istniejącymi już obecnie, mianowicie:

Bukareszt z 64 zespołami arch. = 291 obiektami					
Cluj	28	„	53	„	
Sibiu	26	„	30	„	
Golești	4	„	10	„	
Bran	14	„	17	„	
Negrești	1	„	5	„	
	6	137	„	406	„

nie licząc muzeów będących w fazie organizacji lub obiektów w trakcie przenoszenia do muzeów już istniejących, to trzeba stwierdzić, że Rumunia w pełni doceniła znaczenie zachowania relikwów architektury i techniki ludowej dla narodowej kultury kraju i w tej dziedzinie chyba dziś przoduje na kontynencie Europy (poza Skandynawią).

Na szczególnie podkreślenie zasługuje organizacja Muzeum techniki ludowej w Dumbrava Sibiului. Na teren liczący 100 ha, wspaniale położony wśród lasów, z jeziorem w środku, dookoła którego przewidziano ekspozycję zabytków techniki ludowej, przeniesiono dotychczas 30 obiektów, przewiduje się zaś zgromadzenie ich tu ok. 200. Wśród obiektów już przeniesionych, takich jak folusze, olejarnie, kuźnie, prasy, wiatraki, młyny wodne itp. spotykamy młyn wodny pływający, tzw. „bździel” — obiekt unikalny o szczególnie wielkiej wartości technicznej i historycznej. Muzeum techniki ludowej w Dumbrava Sibiului jest chyba jedynym tego rodzaju muzeum w Europie, stąd ogromne jego znaczenie naukowe.

Zachowanie, ochrona i udostępnienie szerokim rzeszom społeczeństwa bezcennych skarbów dawnej kultury ludowej jest jednym z czynników kształtujących kulturę socjalistyczną narodu, która idzie ciągle naprzód w miarę rozwoju cywilizacyjnego i postępu technicznego. Zrozumieli to dobrze Rumuni i potrafili w porę zabezpieczyć najcenniejsze pomniki tej kultury od niechybnej i bliskiej zagłady.

Jan Górak

WSPOMNIENIA POŚMIERTNE

JÓZEF KLUSS
(1890 — 1967)

Dr Józef Kluss, urodził się dnia 4 listopada 1890 r. w Nowym Siole (ZSRR). Do szkół uczęszczał we Lwowie i Krakowie, gdzie uzyskał świadectwo dojrzałości. W Krakowie też rozpoczął studia w zakresie historii sztuki na wydziale filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego i jednocześnie na Akademii Sztuk Pięknych pod kierunkiem Józefa Mehoffera. W latach 1926—28 kontynuował studia z historii sztuki jako stypendysta rządu francuskiego w École du Louvre i Academie Lelis Grande Chaumiere w Paryżu. W tym mniej więcej czasie otrzymał nagrodę Polskiej Akademii Umiejętności za prace graficzne. W 1931 r. uzyskał stopień doktora nauk filozoficznych na Uniwersytecie im. Jana Kazimierza we Lwowie. Pracę zawodową rozpoczął w 1930 r. jako konserwator zabytków na województwa: warszawskie i łódzkie. Funkcję tę pełnił do wybuchu drugiej wojny światowej. W latach okupacji przebywał w Warszawie, nauczając na tajnych kompletach. Po wyzwoleniu stolicy został powołany przez Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego do Lublina, gdzie pełnił obowiązki Dyrektora Departamentu Muzeów i Ochrony Zabytków, po czym przeszedł na stanowisko wojewódzkiego konserwatora w Rzeszowie. W styczniu 1946 r. przybył na Śląsk, obejmując stanowisko wojewódzkiego konserwatora województwa Śląsk-Dąbrowskiego, zajmowane do 1954 r.; jednocześnie wykladał historię grafiki na Wydziale Grafiki Propagandowej ASP w Katowicach. W maju 1954 r. objął stanowisko kustosa, a później kierownika Muzeum w Pszczynie. W 1964 r., z uwagi na podeszły wiek i pogarszający się stan zdrowia, dr Józef Kluss przeszedł na emeryturę. Zmarł 5 lutego 1967 r.